

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
İÇİNDEKİLER	11
KISALTMALAR	19
GİRİŞ	21

BİRİNCİ BÖLÜM

POZİTİVİST HUKUK DEVLETİ ANLAYIŞI

I. HUKUKİ POZİTİVİZM HAKKINDA GENEL BİLGİ	80
II. HUKUKİ POZİTİVİZMİN HUKUK HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ.....	82
1. Genel Olarak.....	82
2. Eleştiri.....	87
III. KATI VEYA DIŞLAYICI HUKUKİ POZİTİVİZMİN ÖNEMLİ TEMSİLCİLERİNİN HUKUK ve DEVLET HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	119
1. Thomas Hobbes (1588-1679)	119
a. Hobbes'un Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşleri	120
b. Hobbes'un Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi.....	131
2. John Austin (1790-1859)	147
a. Austin'in Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşleri	147
b. Austin'in Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi.....	156
3. Léon Duguit (1859-1928)	165
a. Duguit'nin Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşleri.....	165
b. Duguit'nin Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	179
4. Hans Kelsen (1881-1973)	199
a. Kelsen'in Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşleri.....	199
b. Kelsen'in Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi.....	217
5. Joseph Raz (1939-2022)	227
a. Raz'ın Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşleri.....	228
b. Raz'ın Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	239

IV. ESNEK veya KAPSAYICI HUKUKİ POZİTİVİZMİN EN ÖNEMLİ TEMSİLCİSİ HART'IN HUKUK ve DEVLET HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	245
1. Esnek veya Kapsayıcı Hukuki Pozitivizm Hakkında Genel Bilgi	245
2. H.L.A. Hart (1907-1992)	247
a. Hart'ın Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşleri	247
b. Hart'ın Devlet ve Hukuk Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	259

İKİNCİ BÖLÜM

USULİ HUKUK DEVLETİ

I. USULİ HUKUK DEVLETİNİN TANIMI	284
II. ERKLER AYRILIĞI	289
1. Erkler Ayrılığının Düşünsel Tarihçesi ve Uygulamaya Yansımaları	289
2. Erkler Ayrılığının Günümüzde Kazandığı Anlam.....	298
3. Erkler Ayrılığının Usuli Hukuk Devleti Anlayışıyla İlişkisi	304
III. KANUNUN TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKLER	307
1. Kanunun Genelliği.....	308
2. Kanun Önünde Eşitlik.....	317
3. Kanunun Belirliliği veya Açıklığı	319
4. Kanunun Öngörülebilirliği.....	329
IV. USULİ HUKUK DEVLETİ ANLAYIŞININ ÖNEMLİ TEMSİLCİLERİNİN HUKUK DEVLETİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	348
1. Albert V. Dicey'in (1835-1922) Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşleri	348
2. Friedrich August von Hayek'in (1899-1992) Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşleri	351
3. Lon L. Fuller'in (1902-1978) Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşleri	366
V. USULİ HUKUK DEVLETİ ANLAYIŞININ HUKUK DEVLETİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	369
1. Genel Olarak	369
2. Usuli Hukuk Devleti Anlayışının Önemli Temsilcilerinin Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi	391
a. Albert Venn Dicey'in Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	391
b. Friedrich August von Hayek'in Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	395
c. Lon L. Fuller'in Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	402

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MADDİ HUKUK DEVLETİ

I.	MADDİ HUKUK DEVLETİNİN TANIMI	407
II.	DOĞAL HUKUK GÖRÜŞÜ	410
1.	Doğal Hukuk Hakkında Genel Bilgi	411
2.	İlk Çağlarda Doğal Hukuk Anlayışı	418
a.	Antik Yunanda Doğal Hukuk Anlayışı.....	418
aa.	Sokrates'in (M.Ö. 469-399) Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşü	419
bb.	Platon'un (M.Ö. 428-348) Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşü.....	421
cc.	Aristoteles'in (M.Ö. 384-322) Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşü	437
b.	Antik Roma Devleti Düşünürlerinden Cicero'nun (M.Ö. 106-43) Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşü	448
3.	İlk Çağlardaki Doğal Hukuk Anlayışının Değerlendirilmesi	455
a.	Antik Yunan Düşünürlerinden Sokrates, Platon ve Aristoteles'in Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi	455
aa.	Atina'daki Demokrasi ve Hukuk Ortamı.....	455
bb.	Sokrates'in Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	460
cc.	Platon'un Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi.....	463
dd.	Aristoteles'in Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi.....	466
ee.	Cicero'nun Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	469
4.	Orta Çağda Doğal Hukuk Anlayışı	477
a.	Orta Çağdaki Doğal Hukuk Anlayışı Hakkında Genel Bir Bilgi	477
b.	Orta Çağ Düşünürlerinin Doğal Hukuk Anlayışı	478
aa.	Aurelius Augustinus'un (354-430) Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşleri	478
bb.	Saint Thomas Aquinas'ın (1225-1274) Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşleri.....	481
cc.	Padovalı Marsilius'un (1270-1342) Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşleri	493
5.	Orta Çağdaki Doğal Hukuk Anlayışının Değerlendirilmesi.....	496
a.	Orta Çağ Düşünürlerinden Aurelius Augustinus, Saint Thomas Aquinas ve Padovalı Marsilius'un Hukuk ve Devlet Görüşlerinin Değerlendirilmesi	496

aa. Orta Çağ Avrupa'sındaki Hukuk ve Devlet Ortamı	496
bb. Aurelius Augustinus'un Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	498
cc. Saint Thomas Aquinas'ın Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	499
dd. Padova'lı Marsilius'un Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	500
6. Yeni Çağda Doğal Hukuk Anlayışı	500
a. Yeni Çağdaki Doğal Hukuk Anlayışı Hakkında Genel Bir Bilgi	501
b. Yeni Çağ Düşünürlerinin Doğal Hukuk Anlayışı	502
aa. Hugo Grotius'un (1583-1645) Doğal Hukuk Anlayışı	502
bb. G.B. Vico'nun (1668-1744) Doğal Hukuk Anlayışı	514
cc. Charles Beduant'ın (1829-1895) Doğal Hukuk Anlayışı	515
dd. Rudolf Stammler'in (1856-1938) Doğal Hukuk Anlayışı	516
ee. Josef Kohler'in (1849-1919) Doğal Hukuk Anlayışı	522
ff. Raymond Saleilles'in (1855-1912) Doğal Hukuk Anlayışı	523
gg. François Génynin (1861-1959) Doğal Hukuk Anlayışı	524
hh. Maurice Haurio'nun (1856-1929) Doğal Hukuk Anlayışı	526
ii. Georges Renard'un (1876-1943) Doğal Hukuk Anlayışı	528
jj. Louis Le Fur'un (1870-1943) Doğal Hukuk Anlayışı	529
kk. Roger Bonnard'un (1878-1944) Doğal Hukuk Anlayışı	533
ll. Marc Réglade'in (1895-1949) Doğal Hukuk Anlayışı	535
mm. Giorgio Del Vecchio'nun (1878-1970) Doğal Hukuk Anlayışı	537
nn. François Guisan'ın (1880-1943) Doğal Hukuk Anlayışı	544
7. Yeni Çağdaki Doğal Hukuk Anlayışının Değerlendirilmesi	545
a. Yeni Çağdaki Doğal Hukuk Anlayışının Genel Değerlendirilmesi	545
b. Hugo Grotius'un Doğal Hukuk Anlayışının Genel Değerlendirilmesi	562
III. İDEALİST HUKUK GÖRÜŞÜ	564
1. İdealizm Hakkında Genel Bir Bilgi	564
2. İdealizmin Tarihçesi	568
3. Kant'ın (1724-1804) Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşleri	570
a. Kant'ın Hukuk Devletiyle İlişkisi Hakkında Genel Bir Bilgi	570
b. Kant'ın Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerine Genel Bir Bakış	575
aa. Kant'ın Hukuk Dizgesi Hakkında Genel Bir Bilgi	575
bb. Kant'ın Hukuk Felsefesi Hakkında Genel Bir Bilgi	577

cc.	Kant'ın Evrensel Ahlak Kanunu ve Kategorik İmperatif	581
dd.	Kant'ta Ahlak-Hukuk Ayrımı.....	591
ee.	Kant'a Göre Hukuki Zor Kullanma ile Özgürlük İlişkisi	616
ff.	Kant'ın Hak ve Hukuki Ödev Anlayışı	621
gg.	Kant'ın Sahiplik, Mülkiyet ve Edinilmiş Haklar Kuramı.....	625
hh.	Kant'ın Toplum Sözleşmesi Anlayışı.....	628
ii.	Kant'ın Erkler Ayrılığı Anlayışı	630
jj.	Kant'ın Kamu Hukuku Anlayışı	635
kk.	Kant'ın Devletler Hukuku Görüşü	654
II.	Kant'ın Hukuk Hakkındaki Görüşlerinden Hukuk Devleti İçin Çıkartılacak Sonuçlar.....	660
4.	Kant'ın Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	665
a.	Genel Olarak.....	665
b.	Kant'ın Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Çeşitli Boyutları Bakımından İrdelenmesi.....	667
aa.	Kant'ın Hukuk ve Adalet Tanımının İsabetsizliği	668
bb.	Kant'ın Hak Anlayışının İsabetsizliği.....	670
cc.	Kant'ın Ahlak Tanımının İsabetsizliği	670
dd.	Kant'ın Hukuk ve Ahlak Ayrımının İsabetsizliği	673
ee.	Kant'ın Özgürlük Anlayışının İsabetsizliği.....	674
ff.	Kant'ın Kişilik Anlayışının İsabetsizliği	679
gg.	Kant'ın "Kesin Buyruk" (Kategorik İmperatif) Anlayışının İsabetsizliği.....	681
hh.	Kant'ın Devlet Anlayışının Eleştirisi.....	682
ii.	Kant'ın Demokrasi Anlayışının İsabetsizliği	684
jj.	Kant'ın Yurttaşlık ve Kadın Anlayışının İsabetsizliği	688
kk.	Kant'ın Hukuk Devleti Anlayışının Tutarsızlığı.....	693
5.	Hegel'in (1770-1831) Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşleri	694
a.	Hegel'in Felsefesi Hakkında Genel Bir Bilgi.....	695
b.	Hegel'in Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerine Genel Bir Bakış	697
aa.	Hegel'in Genel Felsefesinin Hukuktaki Görünümü	698
bb.	Hegel'e Göre Hukukun Kökeni	698
cc.	Hegel'e Göre İrade ve İrade Özgürlüğü.....	699
dd.	Hegel'in Özgürlük Anlayışı	701
ee.	Hegel'in Devlet Görüşü	714

ff.	Hegel'e Göre Erkler Ayrılığı	722
gg.	Hegel'e Göre Anayasa	724
hh.	Hegel'e Göre Egemenlik Gücü.....	727
ii.	Hegel'e Göre Yasama Erki	736
jj.	Hegel'in Hukuk Devleti Anlayışı.....	746
6.	Hegel'in Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	748
a.	Hegel'in Hukuk Felsefesinin Genel Bir Değerlendirmesi.....	748
b.	Hegel'in Diyalektik Yönteminin Genel Bir Değerlendirmesi.....	750
c.	Hegel'in Tarih Anlayışının Genel Bir Değerlendirmesi	751
d.	Hegel'in Hukuk ve Devlet Hakkındaki Görüşlerinin Çeşitli Boyutları Bakımından İrdelenmesi	754
aa.	Hegel'in Gerçekte Hukuki Pozitivist Oluşu	754
bb.	Hegel'in Düşünce Özgürlüğü Görüşünün İsabetsizliği	757
cc.	Hegel'in Irkçılığı	757
dd.	Hegel'in Kendisini Özgürlükçü Olarak Betimlemesinin İsabetsizliği	760
ee.	Hegel'in Demokrasi Anlayışının İsabetsizliği.....	761
ff.	Hegel'in Devlet Anlayışının İsabetsizliği	762
gg.	Hegel'in Anayasa Anlayışının İsabetsizliği	765
hh.	Hegel'in Totaliter Düşünceleri Savunması.....	768
IV.	MADDİ HUKUK DEVLETİ ANLAYIŞININ ÖNEMLİ TEMSİLCİLERİNİN HUKUK DEVLETİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	781
1.	John B. Rawls'ın (1921-2002) Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşleri	782
a.	Adaletin İki İlkesi	782
b.	Hukuk Devleti Anlayışı.....	785
2.	Ronald Dworkin'in (1931-2013) Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşleri	795
a.	Genel Olarak	795
b.	Hukuk Devleti Anlayışı.....	797
3.	John Mitchell Finnis'in (1940...) Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşleri	801
a.	Doğal Hukuk Kuramı.....	802
b.	Finnis'in Ahlak Kuramı.....	805
c.	Hukuk Devleti Anlayışı.....	807
V.	MADDİ HUKUK DEVLETİ ANLAYIŞININ ELEŞTİRİSİ.....	821
1.	Genel Olarak	822
2.	Maddi Hukuk Devleti Anlayışının Önemli Temsilcilerinin Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi	836

a.	John B. Rawls'ın Görüşlerinin Değerlendirilmesi	836
aa.	İki Adalet İlkesi Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	836
bb.	John B. Rawls'ın Hukuk Devleti Hakkındaki Görüşlerinin Eleştirisi	852
b.	Ronald Dworkin'in Görüşlerinin Değerlendirilmesi	855
aa.	Ronald Dworkin'in Kolay Dava-Zor Dava Ayırımının Eleştirisi	855
bb.	Ronald Dworkin'in Hukuk Devleti Anlayışının Eleştirisi	856
c.	John Mitchell Finnis'in Görüşlerinin Değerlendirilmesi	860
aa.	John Mitchell Finnis'in Doğal Hukuk Görüşünün Eleştirisi	860
bb.	John Mitchell Finnis'in Ahlak Kuramının Eleştirisi	864
cc.	John Mitchell Finnis'in Hukuk Devleti Anlayışının Eleştirisi	868

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HUKUK DEVLETİ İLE DİĞER KAVRAMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER

I.	HUKUK DEVLETİ ile ÖZDEŞ OLAN KAVRAMLAR	871
1.	Hukuk Devleti ile Anayasacılık veya Anayasal Devlet Özdeşliği	871
2.	Hukuk Devleti ile The Rule of Law Özdeşliği	875
3.	Hukuk Devleti ile Due Process of Law Özdeşliği	888
II.	HUKUK DEVLETİ ile FARKLI OLAN KAVRAMLAR	896
1.	Hukuk Devleti ile Hukukun Üstünlüğü Arasında Farklılıklar Bulunmaktadır	896
2.	Hukuk Devleti ile Hukuk Tarafından veya Hukuk İle Yönetim Arasında Farklılıklar Bulunmaktadır	905
3.	Hukuk Devleti ile Kanun Devleti Arasında Farklılıklar Bulunmaktadır	909
4.	Hukuk Devleti ile Güvenlik Devleti Arasında Farklılıklar Bulunmaktadır	917
	SONUÇ	923
	KAYNAKÇA	953